

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 6.

V LJUBLJANI, 11. FEBRUARJA 1934.

KNJIGA 15.

ZIMA V GOZDU

NAŠA SVOBODNA VOLJA

ALI IMA ČLOVEK SPLOH SVOJO VOLJO?

Vprašanje o svobodi človeške volje je eno najstarejših vprašanj človeške filozofije. V vseh časih je bilo to zelo sporno vprašanje, ki je gibalo prav toliko strastnih pritrjevalcev, kolikor zanihovalcev. Še danes pa ne vemo, da-li je znanost sploh sposobna, da odgovori nedvoumno nanj.

Ena izmed skupin mislecev, ki ji prištevamo med drugim najbolj zveneča imena v zgodovini človeškega duha, trdi, da je

človeška volja nesvobodna,

da jo določajo nadosebne, posameznikovemu spoznanju nedostopne sile. To naziranje označujemo kot »deterministično«, nauk kot determinizem. Mohamed, ustanovitelj islama, ki ima še danes okrog 235 milijonov sledbenikov, je pridigoval ta nauk in ž njim številni krščanski misleci, n. pr. Avguštin. Ti možje so trdili, da je človeška volja samo orodje božanskih namenov. Tudi Luther je v svojem spisu »De servo arbitrio« zastopal to mnenje proti velikega humanistu Erazmu iz Rotterdama, ki je v spisu »De libero arbitrio« napadel determinizem.

Ko je moderna doba s svojo znanostjo, prosvetljenostjo in s svojimi izumi pretresla do temeljev stare verske nauke, je naravoslovje glalo determinizmu novih podlag. Odvisnost vseh duševnih dogajanj od možganskih in živčnih dražljajev je materialistično filozofijo podkrepil v naziranju, da je tudi človeška volja proizvod kemično-fizioloških sprememb v telesu. Nova sociologija je ugotavljala vplive okolice, zlasti gospodarskih razmer, na človeško duševno življenje in je učila, da

voljo določa okolica.

Nova biologija je odkrila spet zakone podedovanja in tudi moderna psihologija je z odkritjem podzavestnih in nagonških vplivov na duševnost prišla do posledka, da proste volje ni. Zanimivo je tedaj, kako je znanost nastopila dediščino stare teologije in jo spremenila le toliko, da ne priznava kakšne vodilne božje volje, temveč jo nadomešča s pisanim številom vnanjih vplivov.

Toda istočasno je druga skupina mislecev skozi stoletja poudarjala svobod-

nost človeške volje. Erazma iz Rotterdama, zastopnika te miselnosti, smo že omenili. Veliko duhovno gibanje humanizma, ki je položilo temelje tudi moderni znanosti, je sploh zagovarjalo načelo človekove samoodločbe in s tem, samoodločbe njegove volje. Poznejši filozofi, zlasti pristaši nemškega idealizma, so to naziranje izgradili v zaključen sistem, ki se mu je podredil tudi vodilni del protestantizma, smatrajoč Luthrovo osebno mnenje za ostanek srednjeveške zmedenosti. Njegovo zahtevo po »svobodi krščanskega človeka« je ta smer raztegnila kakor na vsa verska vprašanja tudi na človeško voljo. Kant in po njem Schiller števeta s svojim npravnstvenim naukom med pristaše tega naziranja v nasprotju z Goethejem, ki je videl v človeku na naravo vezano bitje.

Tudi danes je glavni ugovor proti nesvobodi človeške volje ta, da bi človek s takšno voljo izgubil

temelje npravnega delovanja, vso odgovornost za svoja dejanja. Zakoni in vse uredbe bi postale nesmiselne. Temu nasproti je treba poudariti, da so bili baš veliki etiki in verski ustanovitelji pristaši nauka o nesvobodni volji, ne da bi se jim človeška npravnost videla zaradi tega ogrožena. Tudi moderni »materialisti« živijo teoretično kakor praktično večinoma strogo npravno življenje in se zavedajo svoje odgovornosti. Nekje mora biti torej napaka v teh ugovorih proti nauku o nesvobodni volji. Ne smemo namreč spregledati bistvene resnice: Tudi če bi bila človeška volja absolutno nesvobodna in bi jo vodile neznane sile, bi se hoteli človek tega ne zavedal. Svoje odločitve izpolnjuje tako, kakor da bi bil svoboden, pa čeprav verjame še tako trdno v svojo nesvobodnost. V tem »kakor da bi« pa tiči vse npravnstveno dejanje in za vsebino odločitev je popolnoma vse eno, kako si odgovarjamo na vprašanje o svobodi ali nesvobodi volje. Mogoče da je svobodna volje samo iluzija, a že ta nalika »kakor da bi bili prosti« zadostuje človeku, da mu da občutiti vso daljnosežnost svoje volje in njenih odločitev.

Če pa nima vprašanje o svobodi volje nobenega praktičnega pomena, ga s tem teoretično še davno nismo rešili. Zna-

nost se le bavi ž njim in je posamezna važna vprašanja že rešila.

Pred vsem je danes gotovo, la popoi-ne svobodne volje ni. Vplivi okolice, ded-nih nagnjenj, podzvesti itd. so tako močni, da jim ne moremo oporekati važ-ne vloge pri nastanku kakšne odločitve. Tudi na dejstvo, da je sploh prišlo do kakšne odločitve, so vplivale vnanje oko-liščine, namreč prejšnji družljaji. Prav tako pa ni mogoče trditi, da bi posameznik n. pr.

pod vplivom sugestije popolnoma izgubil vsako voljo in bi ga vodili samo vnanji vplivi. Saj se tuje volje niti ne zaveda in ji sledi, kakor da bi bila njegova. Uspešna sugestija je v normalnih razmerah mogoča le tedaj, če sta jo hotela oba dela zavestno. Da-li pa je ta odločitev nastala iz proste volje ali ne, to temeljno vprašanje ostane nerešeno. Podobno lahko trdimo v mnogih

drugih primerih, da obstojajo nesvobod-ne odločitve, a nikakor ne, da obstojajo samo takšne. Pravega dokaza, da svo-bodne odločitve niso mogoče, ni podal še nihče in ga menda tudi nikoli ne bo po-dal. Na sami izkustveni podlagi odgo-vor ni bil mogoč. Zato predstavlja mo-derna filozofija vprašanje o svobodni volji v področje metafizike — kar pa ne pomeni, da naj bo samo predmet fanta-stičnega igrakanja. Gre pač za pred-met, ki mu samo izkustvo ne more do ži-vega, temveč ima zanj tudi osebno pre-pričanje svojo besedo.

Na vse zadnje si mora torej vsak mi-sleči človek sam spraviti na jasno, da-li smatra voljo za svobodno ali nesvobod-no. Morda je Nietzsche še najbolje in za vse veljavno odgovoril na to vprašanje, ko je dejal, da ni ziti svobodne niti ne-svobodne volje, temveč da so volje sa-mo šibkejšje in močnejše. Dr. g. v.

IZ NAŠE TOPONOMASTIKE

STANKO BUNC

Zadnji zvezek mariborskega »Časopisa za zgodovino in narodopisje« prinaša na str. 113-8 in 153-7 razlago dveh slovenskih krajevnih imen iz ptujske okolice: Pes-nice in Hajdine.

1. Imeni rek Piašnice na Poljskem Pomorju in Pesnice (z istoimensko vasjo) v Slovenskih goricah si jezikovno po-vsem odgovarjata. Pri imenu Piašnica je razlaga od piasek (= pesek) radi geološke strukture Poljskega Pomorja stvarno popolnoma umljiva; pri naši Pes-nici, ki teče po glinasti dolini, se zdi ta-ka pojasnitev neosnovana, a to samo na videz; tamkajšnje ljudstvo naziva namreč sleherno naplavinno tekočo vodo »peseke«, pa naj bo to potem pesek, glina ali kar-koli. — Avtorju prof. Ilesiču je s podatki realij prof. Baša stvarna razlaga imena uspela, jezikovno plat pa je pustil pisec nerešeno. Hude preglednice dela lingvistič-no izvajanje tako Pesnice kakor tudi Piašnice iz besede pesek oz. pia-sek, ker historične forme ne izkazujejo nobenega sledu kaknega st za št iz »sk + s«. Izpeljevanje iz besede pēsť (brez sufiksa — lkt.) je zavrnil kot neverjetno, češ, da se da tak substantiv samo supponirati in da se z njim tudi sicer težko omerja. Toda čemu v temo zavijati jasno stvar? Pesnica in Piašnica sta regularna zastopnika prvotne oblike pēsťnica, ki ima za osnovo substantiv pēsť (= posek, brez sufiksa — lkt.), ka-terega nekdanjo eksistenco izpričujejo po-leg obeh naših imen še forme: poli. pia-sisty (poleg mlajšega piaszczysty,

stvorjenega od piasek; prim. Loš, gram. pol. II, 54, 74), slov. pēsťat (poleg pēsč-nāt; gl. Plet. II, 27, 29) in rus. supesť, »peščena tla« iz sypēsť (Miklošič, EWb 245). Pravilno etimologijo Pesnice je podal že prof. Ramovš, Hist. gram. II, 269.

2. Še veliko bolj zavozlana in umetna, a precej malo verjetna je druga etimolo-gija. V imenu Hajdina, ki nima nič skupnega ne s Hajdi (Ajdi, pagani) in ne s hajdino (ajdo), se nam je po mnenju prof. Kelemine ohranil jezikovni ostnsek ustanoviteljev tega kraja, ilirskih Noričanov, na katere spominja osnova ganda // canda = laberje, reber.

IZBOLJŠANJE ZVOČNEGA FILMA

Inženjerji Westwern Electric Company so predvajali v družbenih laboratorijih film, ki visoko nadkriljuje vse, kar se je doslej ustvarilo na tem polju. Zvočna apa-ratura je brez popačenja oddajala vse zvo-ke od 30—10.000 hertzov (treslajev na se-kundo). To so dosegli ne le z izpopolnje-nim filmom, na katerem so se registrirali zvoki, marveč tudi z novimi zvočniki, ki z lahkoto zmagaajo vse zvočne frekvence. Zvočnikov je za filmskim p'atnom troje. Prvi oddaja samo zvoke od 30 do 500 hertzov, drugi od 300 do 5000, tretji pa visoke tone od 5000 do 10.000 treslajev na sekundo. Predvajanje filma z novo apar-aturjo je očaralo vse poslušalce. Filmani koncert orkestra je kazal očitne nedostat-ke, če so ga predvajali na normalni apar-aturi. Tako so se n. pr. ponekod sicer vide-le kretnje dirigenta ali zvokov ni bilo sli-šati. Na novi aparaturi pa so se vse te vr-zel izpopolnile. Slišali so se vsi najnižji in najvišji toni, ki jih more dojeti uho.

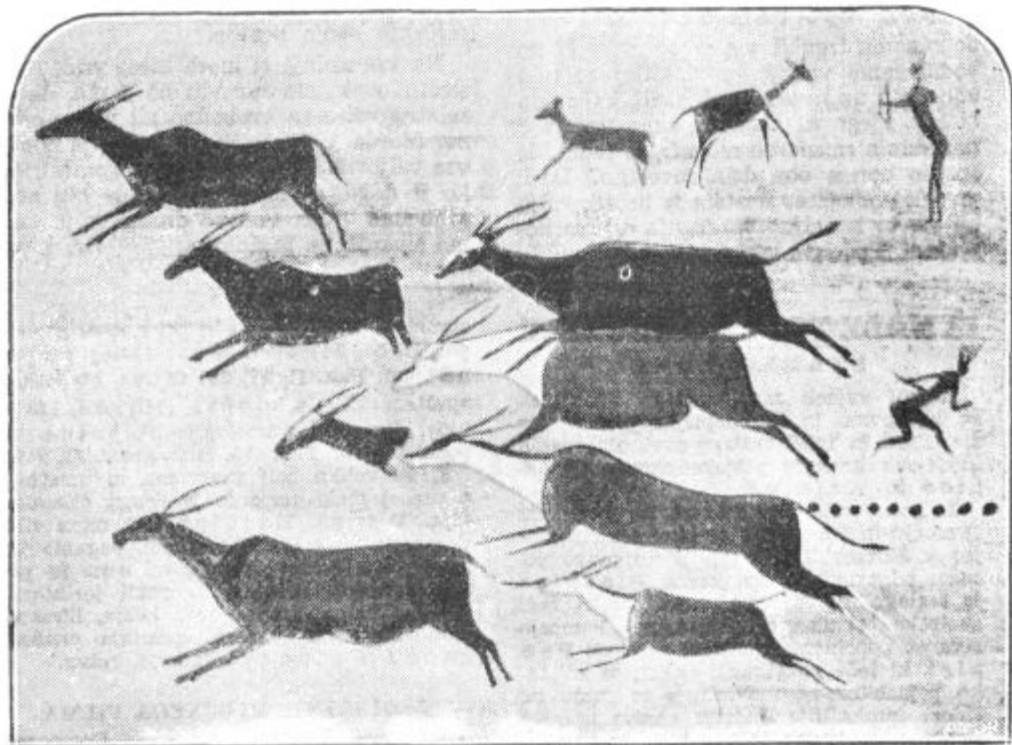
JUŽNOAFRIŠKA PRAZGODOVINA IN IZVOR EVROPSKIH RAS

Eugène Pittard, profesor antropologije na vseučilišču v Ženevi, je nedavno predaval o umetniških najdbah iz jam po Južni Afriki. Gre za podobe ljudi in živali, vsekane v stene. Če so tudi barvane — rumeno ali rdeče, belo ali črno — jim

tlej stopimo v paleolitik, ob čigar koncu se pojavijo kovinski predmeti.

Po najnovejših odkritjih sklepajo, da je Afrika šla tudi po sličnih stopnjah, samo da afriška prehistorična doba sega še dalje nazaj kakor evropska.

Jamske vklesane in barvane podobe

BUŠMANŠKE RISBE

V številnih jamah Južne Afrike najdemo bušmanske freske, ki predstavljajo večinoma živali in le redko ljudi. Risbe kažejo svojevrsten naturalizem

etnologi pravijo slike. Obilo takih prazgodovinskih vrezanic so odkrili po Španskem in po Južni Franciji. Spadajo po večini v paleolitsko (jamsko) dobo, zlasti v magdalénsko razdobje, ki že pozna obdelan kamen. Prazgodovina, kakor veste, se ne šteje po stoletjih niti po tisočletjih, ampak po najdbah, ki so nam razodele zaporedne tipe okamenelga človeka ali vrste izginulih živali. Po krajih, kjer so pomembne najdbe prišle na plan, so imenovane torej dobe, ki obsegajo po več 10 000 let: moustérien, solutréen, aurignacien, magdalénien. Po-

nahajamo zlasti po Bušmanskem (za Boshimens ali Bushmens sem v zadnjih mesecih čital: Grmičarji, Grmovnjaki). Pleme zavzema dandanes razmeroma majhen pas severozapadno od Kapske kolonije, včasih pa je segalo do Velikih jezer. V poslednjih stoletjih pa so Grmovnjake potisnili na jug bojevitejši Zulufakri, Evropci, posebno Nizozemci. Angleži, Buri.

Grmovnjaki, o katerih nam je lani ali predlanskim v Ljubljani predaval neki Nemec, niso črnega plemena, marveč so žolti. Ker pa nimajo etnične niti jezične

sorodnosti z azijskimi ljudstvi, jih ne vedo kam nasloniti.

Za civilizacijo so gluhi, »z avstralskimi domačini se koeajo za najnižjo stopnjo v človeškem redu«. V Evropi naletiš še pogosto na krive pojme tako glede na plemena, ki živajo po Afriki, kakor glede na stopnje njih omike. V 19. ali že 18. stoletju je bil razloček med obema zemljinama nemara prav velik: manjši je bil n. pr. v 15. stoletju, Crnska država Benin je tedaj cvetela in imela nekolikšno prosveto. Ustvarila je lepih spomenikov in znamenitih umetnin, osobito bronastih, kakršne vidiš po etnografskih muzejih. Znanje so tudi zanimive lesene rezbarije iz Konga. Vendar to so izdelki stalnih poljedelskih narodov.

Grmovnjaki pa so še napol nomadski lovci. Ali to jih ni oviralo, da ne bi bili ustvarili izrazite umetnosti, ki se je razprostrla po vsej Afriki, koder se je različno razvijala. Pri Grmovnjakih je ostala približno še na prazgodovinski stopnji. Nekatere jamske mavure se zdijo okamenele, fosilne, sodobne izginulim živalim, mamutom ali bisonom (bivolom silnih in zvitih rogov), ki jih predstavljajo. Druge, novejše, prikazujejo še

žive vrste, kot antilopo ali noja. Največkrat so to lovski prizori, manj često bitke med Bušmani in Zuluji, to pa kaj preprosto, skoraj shematično risani, vendar izredno močni, razgibani. Evropski kubistični slikarji ki so sicer dolžni precej zahvale umetnosti drugih afriških pokrajin, niso morda dosegli tolikšne samohotnosti niti krepčine. Slika »Lov na antilope« te nehote spomni Gorjupovih »gazel«.

Odkritje umetnosti po južnoafriških jamah, kakršno nahajamo po Evropi v stanju sledov, na novo odpira pereče vprašanje: odkod so evropske pasme? Da so te prišle iz Afrike, ne iz Azije, ta domneva ima svoje zastopnike. To se je utegnulo zgoditi v prastarih časih, ko gibraltarski »most« še ni bil podrt, ko se je še afriško obrežje držalo Italije, »sicilsko tunizijski most«. Mogoče se je prehod izvršil v manj bajni dobi, preko Egipta in Sirije. V tej deželi so se namreč našle skulpture, jako podobne južnoafriškim jamskim podobam. Drugo zanimivo dejstvo: »Grimaldijevi negroidi«, najdeni v jami blizu Mentona 8 m globoko, kažejo iste razsežnosti v lobanji kot pri Grmičarjih. To bi bili torej naši predniki, daljni pradedi.

E. P.

KDO BO ZMAGAL?

Na progi New York-Chicago se vrše poskusi s svojevrstnim avtobusom na tračnicah, ki je baje hitrejši od lokomotive »Burlington Expressa«.

SPOMINI NA BRATISLAVO

IZZA SLOVANSKEGA PRAVNIŠKEGA KONGRESA

UNIV. PROF. DR. METOD DOLENC

I

Ca ira!«, bo že kako šlo, so si mislili pred dobrimi tremi leti slovenski pravniki, ko je v Dubrovniku na petem pravniškem kongresu naše kraljevine Jugoslavije vznikla misel, naj se sestanemo pravniki vseh slovanskih držav v l. 1933 na skupnem kongresu v Bratislavi. Drugi, tudi jaz sem bil med njimi, smo bili večji pesimisti: bili smo tako rekoč trdno prepričani, da bo tak kongres splaval po vodi! Koliko upornih strokovnih zaprek, pa še vseobča težka gospodarska depresija. To se ne da kar tako premagati.

Danes, štiri mesece po kongresu, pa moramo z zadovoljstvom ugotoviti, da je stvar vendar le šla in še prav dobro. Zasluge za to ima pred vsem Bratislava sama, zatočišče vseslovanskega pravniškega kongresa, in po njem slovanski »pravniški apostol« odvetnik dr. Ciril Bafinka. Treba pibiti: če bi ne bilo tega moža, bi se vse dobre namere razblinile v nič, vsak drug bi bil obupal in se vdal v usodo, češ, kar ne gre, pa ne gre. Njemu pa se je posrečilo, da smo vendar potovali na kongres pravnikov slovanskih držav ter ga častno in koristno opravili.

Odbor J. Č. lige je izrazil željo, naj bi o tem kongresu poročal na društvenem sestanku. Prav rad sem se tej želji odzval, seveda s polno zavestjo, da moje poročilo ne sme biti juristično razglabljanje o pomenu in vsebini vprašanj, ki so se tam razmotrivala, ampak résumé vtisov, ki jih je mogel dobiti vsak kulturni delavec in ki zanimajo vsakogar, ki je prežet slovanske miselnosti. Po tej ugotovitvi pa menda ne bo treba še le podujati, da se hočem pri spominih na Bratislavo izza slovanskega pravniškega kongresa držati strogo resnice ter brez pretiravanja pa tudi brez črnoglednosti nanizati nekoliko vprašanj in misli, ne da bi hotel zabavati, ampak globlje informirati. Da se bo pri tem povedalo to ali ono »izza kulis«, stvari gotovo ne bo škodilo.

II

Kongres se je zval oficialno »Prvi kongres pravnikov slovanskih držav«. Koliko trenj, koliko nevšečnosti je bilo zaradi tega naziva... Druga, morda bližja

DR. METOD DOLENC

misel o nazivu bi bila, da naj bi ga imenovali »vseobči kongres slovanskih pravnikov«. To bi omogočilo udeležbo vsem pravnikom slovanske narodnosti, zlasti pravnikom ruske emigracije, ki so ostali pri svojem starem ruskem državljanstvu, a žive izven svoje domovine. Pa je bilo zopet ugovorov, da bi bili potem izključeni pravniki neslovanske narodnosti, čeprav žive v slovanskih državah kot njihovi državljani.

Slovenci smo se toplo zavzemali za čim splošnejšo obliko, za vseobčo udeležbo. Rešitev vprašanja glede naslova je dolgo kolebala, nazadnje smo jo prepustili drugim, ki zastopajo višje število takih udeležencev, ki bodo osebno sodelovali. Mišljeno je bilo, naj bi se z nazivom »Prvi kongres pravnikov slovanskih držav« privabili tudi pravniki iz Sovjetske Rusije in je ta naziv končno obveljal. Pokazalo pa se je, da ni bilo pravnikov iz Rusije, a odbiti so se čutili pravniki — ruske emigracije in tudi rusinski pravniki. Niso se prijavili, Rusini so celo sklicali svoj poseben pravniški kongres mesec dni pozneje v Prago...

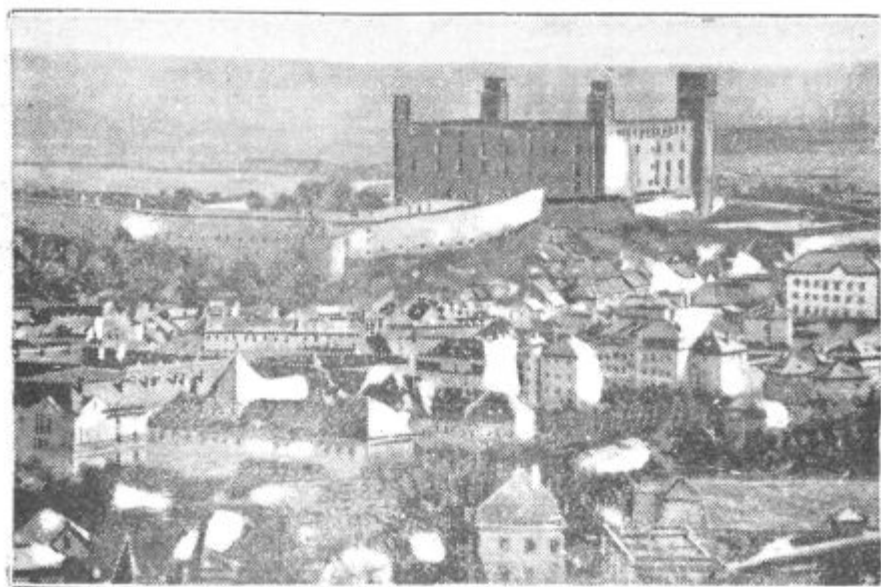
Udeležba iz Češkoslovaške in Poljske je bila številna, iz Jugoslavije častna. Slovencev nas je bilo dvajset, Hrvatov mnogo manj, Srbi so pripotovali deloma posamič, zvečine pa skupaj z Bolgari na posebni ladji, ki jih je vozila po Donavi

iz Beograda do Bratislave in še dalje — po kongresu — do Dunaja in nazaj. V Beogradu so se vršile skupne prireditve v svrhu medsebojnega spoznavanja in zблиževanja. Kakor vse kaže, je bilo skupno pripotovanje Srbov in Bolgarov na kongres eden izmed lepih pozitivnih uspehov v borbi za idejo kulturnega zблиževanja slovanskih pravnikov.

III

Kam naj se skliče prvi kongres pravnikov slovanskih držav? V tem pogledu

Še le pozneje, nekoliko tednov pred napovedanim dnem kongresa v Bratislavi so se čuli glasovi nezadovoljstva, češ, da bi bila reprezentativno bolj poklicana Praga za prvo kongresno mesto... Toda tisti čas je bilo ponovno sklepanje v tem pogledu že izključeno. Praevenire, pretek, je bil že izvršen, rekli smo si, da pride Praga itak kmalu do tega, da nas pozove in sprejme v svojo zlato okrilje; saj bo prihodnje leto proslava stoletnice rojstva velikega češkoslovaškega pravnika evropskega formata Antonina Rande.

Pogled na BRATISLAVO z razvalinami starega gradu

smo imeli po razvoju dogodkov vnaprej načrtano pot. Prve klice za oživotvorenje kongresa slovanskih pravnikov so vznikale na 3. »sjezdu češkoslovaških pravnikov« baš v Bratislavi, ki se je imenitno opravil l. 1930, pri katerem pa so sodelovali kot priče in gostje tudi že pravniki iz Poljske in Jugoslavije. Tam in tedaj izkazano gostoljubje mesta Bratislave in zlasti še vnetost že imenovane iniciatorja ideje vseslovanskega pravnškega kongresa dr. Cirila Bafinke, dalje geografska lega mesta Bratislave v centru slovanskih držav, pa tudi češkoslovaške republike same, je opravičevala naravnost predestinacijo Bratislave kot kraja, kamor naj se vabijo slovanski pravniki na skupni kongres. V resnici vsaj jugoslovanski pravniki nismo niti mislili na to, da bi se naš prvi slovanski kongres vršil kje drugod ko v Bratislavi.

IV

Ali se je Bratislava smela smatrati za pripravno mesto za kongres tako velikega obsega in tako značilnega pomena? Vprašanje se more mirne duše potrditi.

Bratislava je drugo kulturno žarišče češkoslovaške republike. Imela je že v 16. stoletju svojo univerzo: Academia Istropolitana. Nekako na razkrsju med zapadnim in vzhodnim svetom, vsa obklopljena od slovanskega življa, je prevzela že konec 15. stoletja vodilno vlogo kot torišče in zatočišče tedanje kulture in civilizacije. Njena srečna lega v plodonosni donavski ravnini, bogastvo njenih prebivalcev, ki so se smeli že od leta 1271 dalje imenovati za meščane, množina kulturnih spomenikov v Bratislavi, vse to jo je naravnost predestiniralo za sedež vladarjev. Po bitki pri Mohaču l. 1526 je postala ogrska rezidenca Habs-

buržanov; l. 1563 se je dal nadvojvoda Makso v Bratislavi kronati; odlej pa do l. 1830 je bilo 10 kraljev in 8 kraljic iz hiše Habsburžanov v Bratislavi kronanih. V 17. stoletju je bilo Bratislavi razstališče češkoslovaške zgodovine usojena zelo važna vloga: Tu so se zbrali in zbirali češki in madžarski evangelijski plemenitaši, da se posvetujejo o skupni borbi zoper habsburške težnje po rekatalizaciji. V tem stoletju je pričela tudi tiskana slovaška književnost baš v Bratislavi svoje življenje in to mesto je dalo izhodišče vseh naporov za narodno prebujanje Slovakov. V 18. stoletju se je koncentriralo plemstvo v Bratislavi in postavilo visoko število krasnih plemiških palač. V 19. stoletju so živeli v Bratislavi in delovali največji češki prosvetni prvoboritelji kot Fran Palacký, Pavel Šafárik itd.

Pa to so — rekel bi — samo vnanji obrisi zgodovinskega pomena Bratislave, ki nimajo baš mnogo stika s pravniško vedo kot takšno! Vprav v poslednjem pogledu pa se nam zopet pokaže Bratislava v najlepši luči. V njenem mestnem arhivu so listine iz časa od postanka Bratislave v 1. stoletju po Kristusovem rojstvu, ko se že omenja grad Bratislava, danes razvalina, ker so ga l. 1811 avstrijski vojaki italijanske narodnosti zažgali, pa do 14. stoletja, a vseh teh listin je 9000. Le-té pa niso samo ohranjene, ampak tudi strokovnjaško urejene in za to dostopne znanstvenemu svetu. V mestnem arhivu ima Bratislava tudi svojo zemljiško knjigo, ki seže od srede 15. do srede 19. stoletja in je živa priča smotrenega vodstva mestne uprave in pravosodstva. Ta zemljiška knjiga velja kot najpopolnejša v Evropi. Le še eno najpomembnejše: Madžari so v 19. stoletju restavrirali nekdanjo bratislavsko akademijo, a češkoslovaška republika je dala Bratislavi polno univerzo s pravniško, filozofsko in medicinsko fakulteto; le teološke nima.

Čut hvalečnosti mi narekuje srčno dolžnost, da poudarim važno vlogo, ki jo je prevzela bratislavska univerza po svojem rektoratu, senatu in zlasti po agilnih strokovnjaških močeh pravniške fakultete pri kongresu. Vsi so prednjačili drug pred drugim, vsak in vsi so se izkazali na svojem polju v najboljšem smislu besede. Posebej pa naj navedem še tistega činitelja mesta Bratislave, ki ji stoji na čelu, to je župan dr. Krno: On nam je o času kongresa pripravil Bratislavo za najudobnejše zborovališče.

V

O predhodnih pripravah tako obsežnega kongresa, ki naj bi združil pravnike petero slovanskih držav, ne bom mnogo govoril. Vse delo je slonelo na ramah generalnega sekretarja dr. Cirila Bafinke. On je osebno potoval od centra do centra pravniških združenj v vseh slovanskih državah. V medsebojnem pritrjevanju njegovim predlogom je bilo izbrano prvo predsedstvo kongresa, je bil določen strokovni program, pa tudi čas kongresa. Poskrbljeno je bilo, da izdelajo strokovnjaki za poedina vprašanja iz različnih panog pravne znanosti svoje glavne in stranske referate, ki naj bi se že vnaprej razposlali v tiskani obliki ostalim interesantom. Bratislavski generalni sekretariat kongresa je izdal knjigo »Uporedna slovanska pravniška terminologija«, iz katere so mogli slovanski pravniki zajemati poznanje tehničnih izrazov iz pravne stroke, ki jih navedeni besednjaki seveda ne navajajo.

Tudi za družabnost ob času kongresnih dni se je ugotovil točen program. Gledališčna predstava »Prodane neveste« s sodelovanjem umetnikov pevcev raznih slovanskih narodov, ki bi peli vsak v svojem jeziku, prvi večer: družabni sestanek v mestni reduti drugi večer, in »trgatev grozdja« zadnji podvečer naj bi udležencem nudili razvedrila in zabave. Pomembnost pravniškega kongresa je poudarila sama vlada češkoslovaške republike, ki je aranžirala odkritje spomenika velikega slovaškega politika in pisatelja Svetozarja Hurbana-Vajanskega, a globoko razumevanje za prave cilje kongresa je pokazala bratislavska univerza, ki je sklenila, da o priliki kongresa podeli častni doktorat prava dvema Poljakoma, enemu Bolgaru in dvema Jugoslovonom.

Od pravkar opisanih obširnih priprav za kongres se niso docela smotreno obnesle tiste, ki so se tikale strokovnih predavanj. Nekateri priglasi poročevalci so se opravičili, da ne morejo prevzete naloge izvršiti, drugi so sicer predavanja pripravili, pa jih niso priobčili v tisku; še drugi so to sicer storili, pa niso več utegnili svojih poročil raznoslati s poročevalcem. To so pač težave, ki se porajajo pri vseh velikih kongresih, kjer je številno predavanje ali poročilo zelo veliko. Za Jugoslovane pa omenjenih težav ni bilo: Vse je šlo gladko, referati so bili tiskani in pravočasno razposlani; ko je en poročevalec zaradi preobremenosti odpovedal svoje poročilo, pa je stopil dru-

gi na njegovo mesto. Vse strokovne pravniške revije v Jugoslaviji so pozdravile kongres s posebnimi razpravami ali članki. Iz vseh je zvenelo veliko zadovolj-

stvo, da se naj zgradi na kongresu trden temelj za nadaljnje bratsko delovanje vseh slovanskih pravnikov.

D A L J E

TEHNIČNI OBZORNIK

NOVI LADIJSKI ŽERJAVI

Kakor na kolodvorih tako se mora tudi v pristaniščih došlo blago naglo spraviti naprej, da ne dela ležarina prevelikih stroškov. Nakladanje in razkladanje blaga z

mitivne vrste dvigal so kasneje dopolnili še na ladijskih krovih postavljeni hidravlični, parni in električni žerjavi s trdno, samo v enem krogu vrtljivo ročico, ki se pa tudi niso izkazali dovolj elastični za vse potrebe pri nakladanju in raztovarja-

ladij je treba čim bolj pospešiti, kar se da doseči samo, če je na razpolago zadostno število pripravnih dvigal.

Za prekladanje blaga služijo dvigala na ladjah in na kopnem. Idealno stanje je doseženo takrat, kadar lahko obe vrsti vzajemno delata, ne da bi se motili, še boljše pa je, če je ladja sama zadostno opremljena z dvigali, da se ji ni treba posluževati velikih žerjavnov na pomolih, ki tisti čas lahko pomagajo slabejše opremljenim ladjam.

Najstarejša dvigala na ladjah so bili nakladalni jambori in vitlji, ki so se sploščeta posluževali na roko, kasneje pa so človeško silo pri njih nadomestili stroji. Te pri-

nju ladij. Vzrok je v tem, da se kljuka, na katero se obešajo bremena, pač lahko giblje v eni sami krožni črti in je treba spravljati vse tovore v to območje, kar je ne samo zamudno, marveč zahteva tudi dosti delovnih moči.

Da se odpmore tem nedostatkem, je neka tovarna konstruirala zdaj ladijska dvigala, pri katerih lahko niha ročica ne samo v krogu, marveč se tudi cela giblje v velikem kotu navzgor in navzdol, tako da obvlada kljuka za obešanje tovorov razmeroma zelo veliko ploskev, s katere se lahko pobirajo tovari ali pa odkladajo nanjo.

Nekatera taka dvigala so bila že postavljena na večjih tovarnih parnikih in so se

prav dobro obnesla. Nakladanje ali razkladanje opravljajo hitreje in za poslugo je potrebnih manj ljudi. Vsako dvigalo lahko zmaguje do 3000 kg težka bremena in blago lahko pobira v premeru 6 do 18 m. Dvigala, ki se vsa grade na električni pogon, so zelo nagla in okretna. Vsako lahko opravi v določenem času delo treh navadnih ladijskih dvigal. tnj

PRAH BOŠ ...

Hiše ob železnici ali v bližini tvornic ne ostanejo dolgo bele. Premogovni prah jih naglo pokrije z neodpravljivo črno prevlakco.

Zivo staniče ni pa nič odpornejše nego kamen, opeka in cement; tudi človeški drob se ne more ubraniti v podobnem položaju mineralizaciji.

To ni gola podmena, marveč je opazovano in dognano dejstvo. Avtopsija (raztelesi-tev) je pokazala, da so pri rudarjih, pri starih kurjačih lokomotiv ali pri premo-gonoscih na ladjah notranji deli tako re-koč prežeti s črnim drobirjem. Temu pra-vijo antrakoza (anthracosis).

Poleg premogovnega so pa še druge vrste prahu v ovzdušju. Z rudarsko »antrako-
zo« se da primerjati »silikoza«, »kalikoza«, »skistoza« itd. pri kamenosekih, cementar-jih, sadrarjih ali maltarjih itd. Tu ne gre za malenkosti, saj na lanskem zdravstvenem shodu v Lyonu so učenjaki trdili, da so domala vsi prebivalci velemest kolikor toliko »silikotični«, s kremenom prepojeni.

Vendar se ne razburjamo nad mero. V na-sprotju z živalskim ali rastlinskim prahom, ki je pogosto kužen, je rudninski prašek vobče nebrizen. Malce utegne ovirati pra-vilno delovanje tkiva, v katerem si je po nezgodi izbral bivališče, dalje pa ne gre njegovo kvarno učinkovanje.

Neke vrste prah je baje celo dobrodejen. Ogejni prah štejejo nekateri za izvrstno razkužilo prebavilom. Glede apnovitega prahu je celo odličan profesor farmacevt-ske fakultete predlagal, naj bi se vzel za podlago obrambe proti bacilu tuberkuloze.

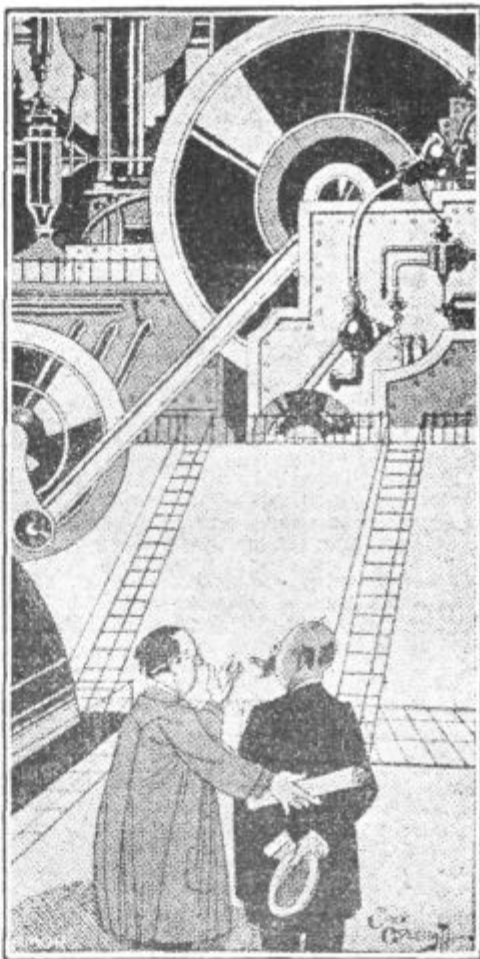
★

Vendar s tem še ni rečeno, naj kratko ma-lo preziramo splošno uimo, kakršen je prah. Marsikatero zrnce, ki ni prav nič sumljivo glede okužitve, utegne biti dovolj rezko ali ostro, da rani sluznico v sapniku in napra-vi pot škodljivim mikrobom. A tudi če te-ga ne stori, otežkoča pa vendarle dihanje in daje srcu preveč posla.

Kaj bi se torej dalo ukreniti proti pra-šini? Navaditi se na primer, da bomo di-hali samo skozi nos. Ako so konji v kame-nolomih odpornejši proti obolenju na pre-dušnikih ali na pljučih, so zato, ker di-hajo samo skozi nozdrvi. Nadalje mislijo poklicani činitelji na to, kako bi »razpra-šili« ozračje velikih naselbin, tovaren ali delavnic, to pa z aspiratorji, z vetrili, z elek-tričnimi zbiralniki in drugačnimi pripra-

vami. Tako smemo opravičeno upati, da se množina nesnage skrči na najnižjo me-ro, ki jo dihalna še preneso ali pa jo fago-citi nevtralizirajo. Idealna rešitev pa bi bila seveda v tem, da se vrnemo na kmete, kakor je nedavno predlagal dr. Henri Bou-quet (Revue Générale des Sciences, 31. III. 33.) Mogoče se kedaj to zgodi. Saj bi ne bilo prvič, da utrjena civilizacija poišče oddiha na ta način. »Multa renascentur quae jam cecidere...« je dejal rimski pes-nik... Kar ni, še lahko se zgodi.

Emil G.

BREZPOSELNOT V ANGLESKEM HUMORJU

»Vidite, gospod, to je edini stroj, ki utegne rešiti vprašanje brezposelnosti. Izvrši delo enega samega moža in potrebuje za ravnanje sto ljudi...«

»Passing Show«, London

IZ „MINIATUR“

MARIJANA
ZELJEZNOVA-KOKALJ

ZADREGA

Jernej je sedel pri četrtinki in pokimaval.
»Kaj loviš misli?« ga je ogovoril Janez in prisedel.

»Ne lovim jih ... Polovil sem že vse proslavljene misli slavnih mož ter jih podaril svojemu narodu kot svojo lastnino. Izčrpal sem zaloge svoje fantazije, izčrpal tuje miselne zakladnice in zdaj sem pred gordijskim vozlom. Živim od misli, ker kaj drugega ne znam ...«

»Res tvoja zadrega je navidezno velika. Vendar, prijateljček, ga je potrepil po rami, »vrzi se na prevode! Prevodi so »dernier cri« po vsem svetu, zlasti pa še pri nas ... in tudi dobro neso!«

»Bože, kako sem bil omejen, da nisem videl čez plot svetovnega književnega stališča: Kradi pošteno in piši poleg svojega skromnega imena kako ime desetega svetovnega čuda!«

Jernej je izplj in dušku kozarček cvička in se zadovoljno smehljaj. Gordijski vozle je bil presekano.

ŽENIN DNEVNIK

Mož je našel ženin dnevnik. Pozabil je celo oditi v kavarno na popoldansko črno kavo. Prečital je dnevnik in pohitel v kuhinjo.

»Take nesramne neumnosti pišeš!« je zavpil. »Zmešana si ko kako predvojno petnajstletno dekle! Zabavljaš čez me! Obkladaš me z nevzgojencem, tiranom in sanjariš o nekakem vitezu! Šema! Kaj sem ti storil? Na vsaki strani ponavljaš: molk! Molk je moje življenje!«

»Če molčim, preprečim prepir. S teboj vendar ne smem govoriti vsega, kar mi je na srcu, temveč samo to, kar je tebi všeč! In zato pišem ... dnevnik!«

»Vražja!« je vzkliknil razburjeno, zavihel ženin dnevnik in ga vrgel v štedilnik. Ogenj je poživel in veselo zaprasketal.

Žena se je sklonila globoko nad posodo, ki jo je pomivala. Molčala je. Del njene duše je ginil v plamenih.

URADNIŠKI TERMOMETER

Počasi leze termometer kvišku. Denar pa kopni z besno naglico. Noben vremenoslovec ne more prerokovati izpremembe v datumovem porastu.

Od prvega do drugega je hiter tempo, od drugega do prvega pa polževo pomikanje navzgor ...

Kdaj bo prvi? In če je prvi, kaj potem? Javna delitev plače ... in potem spet »nazovanje« termometerskega datumovega stanja ... In tako iz meseca v mesec, iz leta v leto ... Nikoli ni matematičnega počitka in brezskrbnega odmora ...

IZ DEL HERMANA BAHRA

UCINKI VOLJE

Ne pravim: ne smeš jesti mesa! Ampak pravim: kdor je meso, mora imeti tudi moč, usmrtiti žival z lastno roko. V naših časih se onesveščamo, ko se zakolje prašič, toda njegova pečenka nam ugaja.

SMRT

Ljubim smrt. Ne kot odrešiteljico, kajti ne trpim na življenju. Ne, ampak kot »zpopolnjevalko. Smrt mi bo prinesla vse, česar manjka. Šele potem bo dozorela setev mojega življenja. Smrt mi ne vzame ničesar, temveč mi da še več. To zdaj vem, in če mislim nanjo, mi je prav tako pri srcu kakor tedaj, ko smo še otroci čakali na božično drevo: sedeli smo v temi, toda skozi priprta vrata je sijal žarek prijazne svetlobe.

ZENSKO

Od Danteja in trubadurjev preko Shakespearea do Goetheja in do romantike je bila ženska velika pomočnica možu, da je mogel iz vsakdanjosti v večno in skoraj smo pozabili, da je morala biti ta metafizična stvar, ki je bila ženska, vendar le človek, ki smo jo mogli videti.

NATURALIZEM

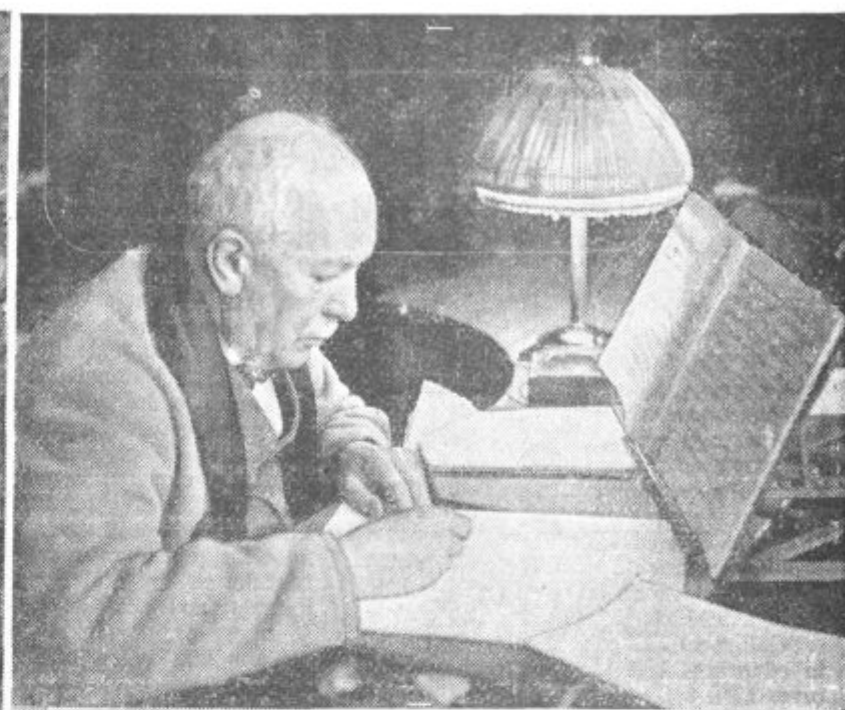
Naturalizem je ali odmor za okrevanje stare umetnosti, ali pa je odmor za pripravo nove: na vsak način pa je le vmesno dejanje.

ELEONORE DUSE

Takšna je bila tedaj. Takšna je bila še, ko sem jo bil videl 1891 v Petrogradu v omotici očarljivosti ... Takšna je bila, ko se je 1892 prvič prikazala na Dunaju. Posrečilo se ji je, da je stisnila ves pekel svojih strasti v divji trenutek, ki ga je tako, kakor ga je čutila izbruhnila še gorečega in z vso lavo ... Imela je moč nad našimi čuti in našimi živci, moč, ki je gledališče pred njo ni poznalo.

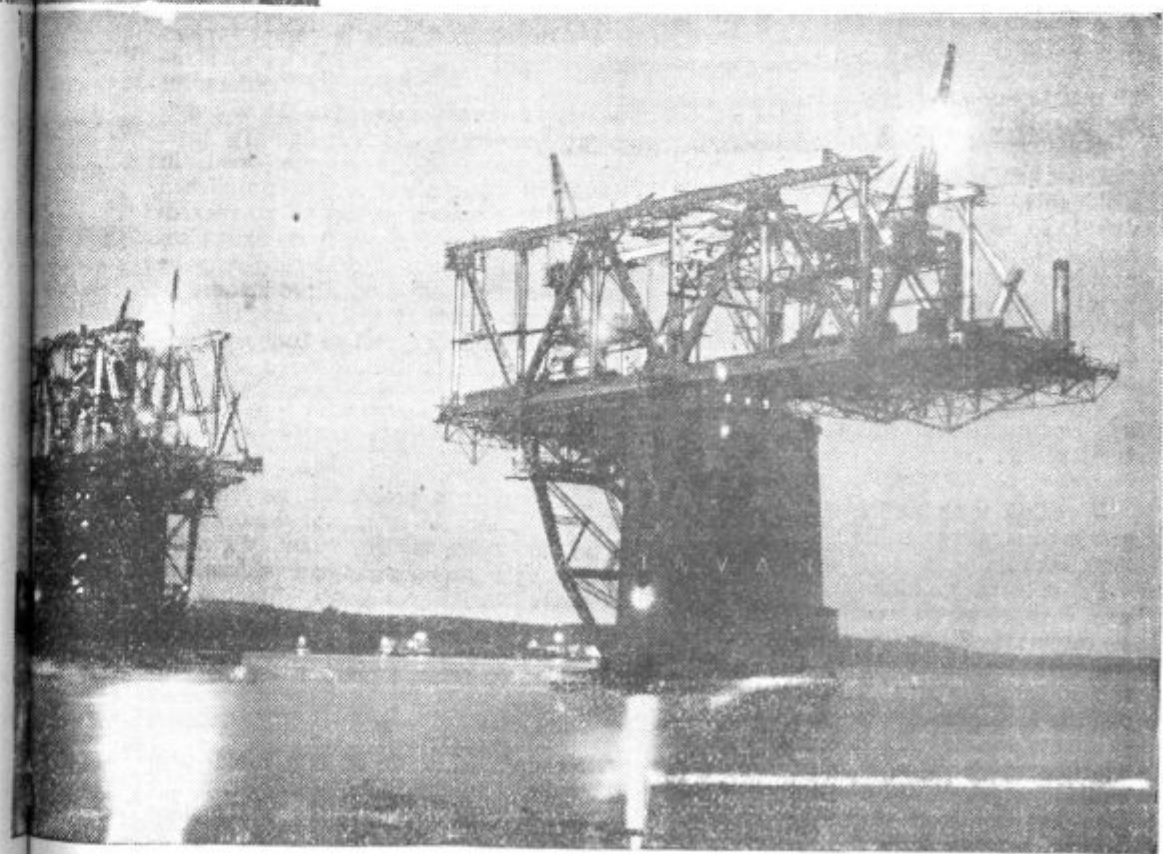
ALKOHOL, ŽELODČNI KAMNI IN POAPNENJE ŽIL

Nihče ne dvomi o tem, da čezmerno uživanje alkohola človeškemu organizmu škoduje. Po najnovejših raziskovanjih ameriškega učenjaka Learyja se pa zdi zelo verjetno, da z merno uživanje alkohola zdravju lahko koristi. Leary se je opiral na dejstvo, da se najde pri alkoholikih mnogo manj želočnih kamnov kot pri popolnih abstinencih in da se pri alkoholikih nikakor ne pojavlja poapnenje žil prej, kakor pri abstinencih. Nasprotno se je dognalo, da je ožile pri ljudeh, ki uživajo alkohol vedno le zmerno, v razmerju s starostjo izredno dobro ohranjeno. Ta pojav razlaga Leary tako, da alkohol razkrajja holesterol, organsko spojino, ki je velikega pomena pri tvorbi želočnih kamnov i pri poapnjenju žil ali arteriosklerozi.

Zgoraj desno: Strauss komponira. Skladatelj Rihard Strauss, ki bo letos star 70 let, komponira novo operno delo »Molčeča žena« na svojem domu v Garmischu

Levo zgoraj: Hsingking, nova prestolnica Mandžukua, raste iz tal. Na sliki nova pravosodna palača. — Levo spodaj: Novo »morsko čudo«. Spuščanje nove angleške podmornice »Severn« v morje. — Zgoraj v sredi: Krotka mlada veverica. — Desno spodaj: Lepota tehnike; Nočna slika ogromne gradnje novega mostu čez Mali Belt na Danskem.

SRČNI ZVOKI

TONE ČUFAR

(Iz zaprašenega pisma, ki ga je pisal naiven človek in ga k sreči ni oddal)

Sedel sem ob postelji, na katero Te je priklepala težka bolezen. Trpela si in čakala ozdravljenja, meni so se pa odkrivate čudežne stvari. Spoznal sem veliko vrednost zdravja, velik smisel življenja, pa tudi strahoto smrti, ki je trdovratno segala po mladem bitju. Ob Tebi sta se borila za premoč ledena mrtvaška groza in sončen vrisk življenja.

Nihče od nas, ki smo Ti delali družico, ni vedel, komu bo sojena zmaga. Tudi zdravniki ne. Skrbno so prihajali in ostajali resni tudi pri odhodi. Brez moči in odpora si bila izročena mučni negotovosti.

Oboje je utegnilo priti: ozdravljenje ali smrt...

★

Kadar se človeku kaj odmika, dobiva zanj šele pravo ceno. Tebi se je odkimalo življenje, z njim si zgubljala vse. Pošastna usodnost je stegovala roko, da Te udari in oropa vsega, kar pomeni življenje za mladega človeka.

Težko Ti je moralo biti!

Težke so bile zlasti noči v samotni bolniški sobi. Vsemu trpljenju se je pridružilo še razmišljanje, ki človeka v najhujših bolečinah najbolj trga. Samotne noči brez spanja so prava mučilnica. Tebe ni mogel nihče rešiti iz nje. Kazalo je, da se samo s smrtjo vsega odrešiš, da Te čaka ena sama kratka pot iz bolnišnice v grob.

Vzlic vsemu si ostala mirna. Čudil sem se. Dostojanstveno si prenašala veliko trpljenje...

★

V redkih urah najine skupne samote sem spoznaval vso trpko lepoto mladostnega iskanja.

Po dolgem, grenkih preizkušanj polnem času, si mi znova izkazala edinstveno zaupanje. Z njim si mi poklonila nikdar pričakovano darilo. V Tvojem najtežjem času sva se spet našla. Vse, kar naju je ločilo, je splahnelo v nič. Na vse preživetvo sva se ozrla kakor na mučene, svarilne sanje. V ajih je toliko neizživetih hrepenenj in toliko grenkobe! Marsikaj je moralo priti, da sva se priklopala do novega zaupanja in svetlih spoznanj. Velikokrat se je življenje z

vso neizprosnostjo zarotilo proti nama. A zlomilo naju ni.

Meni je dalo jeklenih moči!

Moč, prav jeklena moč je potrebna za dandanašnje dni. Brez nje in brez jasnih pojmov o svetu ne kaže hoditi po njem.

Pa tudi samemu je pot skozi življenje puščobna. Zdrav klic narave družiti ljudi in ta je tudi naju zvabil v novo predanost drugega drugemu. Zdaj, ko je na tehtnici za Tvoje življenje mladost premagala smrt, zdaj, ko se ti vrača zdravje in so najtežje skrbi pokopane, zdaj pričakujem, da se odzoveš najglobljim ukazom srca. Glej, da česa ne storis, kar Ti utegne biti večno žal.

Za nobeno ceno ne smeš zaživeti zadušeno, k tlom pritisnjeno, v moreče prilike zakopano življenje!

★

Po človeških, v srce in pamet zapisanih zakonih, je Tvoje mesto ob moji strani. Družabni zakoni in težke prilike naju še ločijo. Premagajva jih, da zaživiva novo, ljubezenske sreče polno življenje. V času, ko je milijonom vzet kruh in ugrabljen dom, ni lahko piti iz studenca sreče. Toda midva ne hlepiva po razkošju. Notranje ubranosti, tovariškega sožitja se nama hoče. A prav zanj je treba mnogo moči. Ona je poroštvo zmage.

Zmagati morava!

Rešena si smrti, reši se tudi počasnega zamiranja. Za najino novo življenje ne smeva poznati nobenega oklevanja več.

Daj svoji mladosti sproščenega izživetja!

Ne okuj se s predsodki, ne išči utešitve v trenutnih omamah. Vse, kar je šlo mimo Tebe, naj Ti bo samo v svarilo. Raztrgaj kopreno vnanjega videza, ne podlegaj varljivemu lesku, odkleni se jedra, ki si ga izluščila iz težkih spoznanj. Potem Ti ne bo svet puščobna praznota razočaranj, temveč sončen vrt izpolnitve.

★

Ne daj, dekle, da bi bilo zaman vse prestano trpljenje! Vzljubi življenje kakor vzljubi mati v mukah rojenega otroka. Veruj vanj kakor verujejo tisoči in tisoči, ki si s trpljenjem utirajo pot v nov

svet. Če je Tvoj korak še slaboten in plah, stopi z mano naprej. Postani mi tovarišica in jaz Ti bom razumevajoč tovariš.

Tovarišico si želim, ne suženjsko priklenjene žene!

Stopi z mano v veliki svet, kjer me čaka še mnogo borb. Daj mi zanje opore, osreči me in hodi pogumno z mano. Spoznala boš, da je v žrtvovanju za velike reči tudi velika sreča.

Kličem Te in koprnim po Tebi!

Pridi!

Življenje naju vabi.
Mladost terja svoje pravice.
Zadostiva jim!

BREZ KRINKE

ZAKONI MED SORODNIKI

Ze v časih, ko nihče ni imel pojma o podedovalnih zakonih, so široke množice smatrale zakone med krvnimi sorodniki za vzrok marsikaterih dednih napak pri otrocih. Pomisleki zoper takšne zakone so bili zmerom večji in bolj splošni, ker so se ljudje že po naravi sami ogibali takšnih krvnih zvez in videli razen tega najbrž tudi v konkretnih primerih samo slabe vzglede.

Zgodovina uči, da tega stališča niso zavzemali zmerom in pri vseh narodih. O starih Egipčanih, pa tudi o Perzijcih in Inkah vemo, da se njihovi plemiči, posebno pa vladarski rodovi niso strašili zakonskih zvez v rodu. Iz teh zakonov so se rodili neštevilni potomci, ki niso imeli — kolikor lahko naknadno sodimo — nobenih telesnih ali duševnih hib, najmanj pa takšnih, ki bi morale biti po prej omenjenem mišljenju neizogibne.

Sicer pa ni treba posegati v predkrščansko dobo, če hočemo ugotoviti, da ni bilo vselej tako usodno, kakor je zdaj ali je bilo pred kratkim, če so se poročili med seboj krvni sorodniki. Čeprav med najožjimi sorodniki, pa vendar v razmeroma tesnih sorodniških odnosih so se mešali med seboj vodilni krogi večine kulturnih narodov ter tako po nagonu vzgajali v svojih potomcih vedno znova one lastnosti, ki so se najbolj vidno pojavljale pri njih.

Trezen opazovalec bo končno tudi v živalskem svetu našel kopico primerov, da krvno sorodstvo samo ne povzroča poslabšanja plemena, temveč se je celo pokazalo kot odlično sredstvo za vzgojo najbolj plemenitih vrst. Pri tem pa so vendar stavljene meje, ki se nikakor ne smejo prekorati. Če se pariyo zelo sorodne živali dalje, moramo računati, da se bodo pri zarodu kmalu pokazale slabe strani, ki jih dotična vrsta živali prej sploh ni kazala, kot n. pr. manjša plodovitost, večja dojemljivost za bolezni ali živčne motnje, sami pojavi, ki morajo gojitelja privedi do tega, da z drugačnim parjenjem spet osveži kri pri teh živalih.

Slično so opazovali pri nekaterih rastlinah; tudi pri njih se pokaže po dolgotrajnem samooplojevanju — če je sploh mogoče — da so semena manj vredna, medtem ko dobijo rastline po oploditvi s tujih rastlin iste vrste nove življenjske sile.

Številni raziskovalci, ki so se pred desetletji bavili z zvezami v krvnem sorodstvu — pred vsem pri narodih, ki so zaradi krajevne ločitve ali drugih razlogov živeli popolnoma sami med seboj — so ugotovili, da je bilo zdravstveno stanje teh ljudi v splošnem zadovoljivo, ponekod celo prav odlično. V dobi, ko prepreza železniška mreža vse še tako skrite predele in so se sploh izboljšale prometne razmere, najbrž vsaj v Evropi ni več mogoče najti takšnih krajev.

Za vse trditve o neškodljivih posledicah krvnega sorodstva med zakonci pa ni mogoče navesti splošnih dokazov že zaradi tega, ker se mora po raznih statistikah o teh zvezah sklepati baš nazprotno. Številke govore tako jasno, da ne moremo mimo njih. Po njih ni nobene dvoma, da so zakoni med sorodniki združeni z velikimi nevarnostmi in so številne resne bolezni med njimi mnogo česče kot med ostalimi. Dasi so mnenja o večji dojemljivosti za gluhonemost ali slaboumnost pri otrocih staršev, ki so sorodni po krvi, še zmerom deljena, je več kot dovolj znano, da so nekatere hude očesne bolezni, med njimi obolenje mrežnice, ki se polagoma spremeni v popolno slepoto, več ali manj dedne in se pojavljajo pred vsem pri otrocih takšnih staršev.

Kakšni so vplivi krvnega sorodstva na potomstvo, o tem imamo največ podatkov v znanosti o dednosti. Če je rodina dojemljiva za neko bolezen, n. pr. za očesno bolezen, slaboumnost ali gluhonemost, se lahko to zlo sploh ne pokaže pri otroku, če se kri bolezenskega nosilca pomeša z zdravo; zato pa je tem bolj verjetno, da se bo bolezen pojavila pri otroku, če sta starša tega otroka sorodnika, ki sta oba nosilca one bolezni. Brez pomislekov bi torej lahko sklepali krvni sorodniki zakone — kolikor je to sploh dopustno po naših zakonih — le tedaj, če sta oba dela popolnoma zdrava; morda bi takšna združitev zdravega z zdravim še celo podvoila dobre lastnosti vsakogar izmed njih in ustvarila duševno in telesno visoko potomstvo. Seveda se skoraj nikoli ne da dokazati, da ne bi bili karkoli ostali sledovi škodljivih dednih lastnosti, tako da končno ne preostaja drugega kot svariti vse pred zakoni s krvnimi sorodniki, dasi se takšna svarila teoretično ne dajo zavarjati in so v posameznih primerih

sploh neutemeljena. Gotovo pa je, da morajo krvni sorodniki, če stopajo v zakon, zelo skrbno pregledati svoj rodov-

nik in ga natančno preiskati glede morebitnih telesnih ali duševnih hib pri sebi in prednikih. Dr. h. n.

DIVJI PARADIŽ

MARGITA MATCHES

N A D A L J E V A N J E

Zlato

V neprestani struji ljudi, ki se pretaka po aveniji Casuarina, je tudi kakega pol tucata samoanskih žena, ki so žene ali vdove nemških naseljencev. Vse so v sorodu z znamenito osebnostjo Nove Gvineje, s kraljico Emo in so tudi vse kraljeve samoanske krvi. Sedaj pa so že v letih, zato izgubljajo njih postave prožne oblike njihove slavne mladosti, še vedno pa hodijo ponosno kakor kraljice. Strast, ki žgeče tli v ženah njihovega plemena, še zmerom sije iz njihovih velikih temnih oči ter ima še vedno moč, da razvname moške, ki križajo njihova pota.

Te žene imajo velik vpliv na Novi Gvineji. Ob strani svojih mož so krčile džunglo ter ji iztrgale ogromne prostore zemlje, kamor dotlej še ni stopil beli človek. Brez strahu so krotile divjake in jih tiščale v jarmu Z novimi gospodarji so tudi zanje nastopili težki časi. Toda ostale so na mestu in se bore na ostankih svojega nekdanjega zemljišča s pomočjo svojih otrok v nadi, da jim bodo enkrat mogoče vrnjene njihove pravice.

Najmočnejša osebnost, ki je sploh prišla v Rabaul, je bila kraljica Ema. Prišla je na Novo Gvinejo že pred leti, ko je bil otok pod oblastjo Nemške novogvinejske družbe, ki je igrala v kolonizaciji Nove Gvineje približno isto vlogo kakor angleška Vzhodna indska družba za britske kolonije. Bila je žena nemškega naseljenca, ki je pa zelo zgodaj umrl. Izkazala se je kot sijajen pionir ter postala s časom prava kraljica Nove Britanije, kjer je njena neupogljiva volja in mogočna osebnost držala v strahu in poslušnosti stotine divjakov. S točkom in suknom je odkupila od sosednjih divjaških poglavarjev ogromne komple-

kse zemlje. Plantaže in trgovina sta ji prinesla veliko premoženje. Njena lepa hiša, ki je sedaj prazna, je nekaj milj izven Rabaula. V dnevih, ko je živela na višini, se je razprostirala škrlatasta preproga od ceste do hiše, da bi si njeni gostje ne zamazali čevljev. Hiša je bila polna dragocene oprave, ki si jo je dala pripeljati naravnost iz Nemčije ter je s časom postala tudi dragocen muzej vse tamošnje primitivne kulture.

Tedaj je bila tudi izredno lepa ženska in se je dobro zavedala svoje lepote in moči. Omožila se je drugič ter zopet postala vdova, nakar si je nabavila še tretjega moža, avstralskega Angleža. Po vojni se je izselila s svojim mladim možem ter zapustila otok. S seboj je vzela še mlado domačinko kot služkinjo in spremljevalko. Podali so se v Evropo, da si ogledajo svet. Obiskali so mnoga velika mesta. Čudna trojica: mlad zapravljiv Avstralec, starejša samoanska žena in pa mlado divjaško dekle.

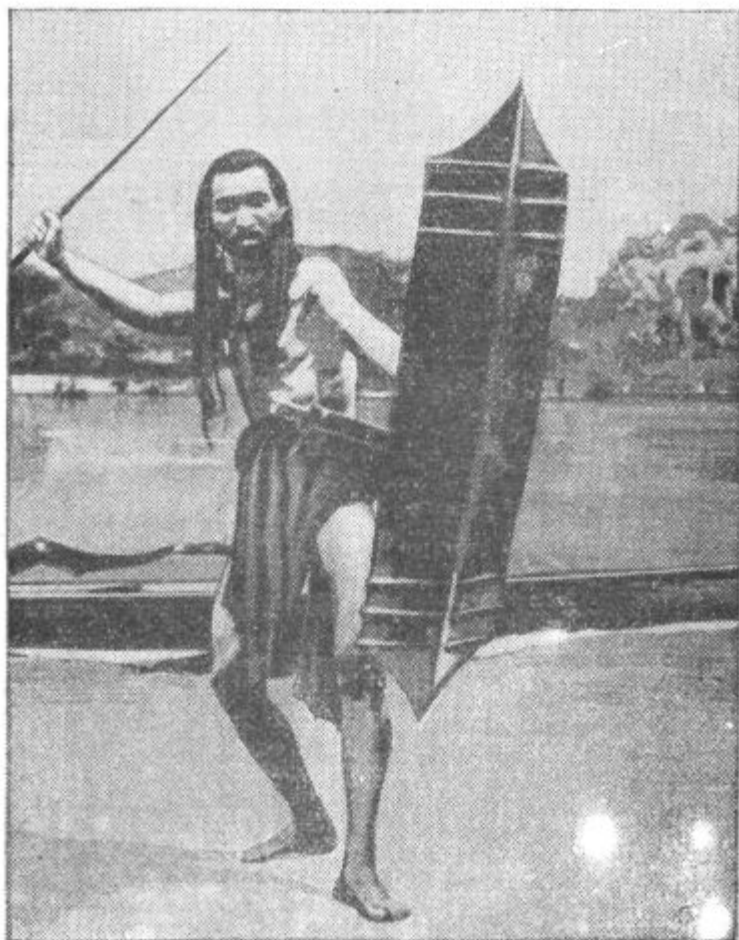
Slednjič so dospeli v Monte Carlo. Mož je bil lahkomišeln zapravljivec ter je mislil, da lahko razmetava ženin denar. Ona je poznala sicer dobro način mirnega otoškega življenja, toda prav nič evropske zahrbtnosti in požrešnosti. Vedela je za moževe številne ljubezenske pustolovščine in nekega dne ga je ustrelila, z drugim strelom pa upihnila še sebi življenje.

Usmiljenja so vredni otroci, ki so se rodili iz tega mešanja plemen. Mnogi živijo na teh otokih — lepi, toda nemoralni in zavrženi spački. Zdi se, kakor da bi ne bili podedovali nobene lepe lastnosti svojih staršev. Vzgoja v Nemčiji ali v Avstraliji jim je le nazorno pokazala, da jih beli človek ne smatra za polnovredne brate. Zato iščejo pozabljenja v alkoholu. Ko se omijejo, se pokaže njihova prava divjaška narava.

Eden glavnih vzrokov za moje potovanje v Južno morje je bil, da se izognem dolgočasju. Južni Pacifik ni kraj, kjer bi lahko živela bela ženska — vsaj trajno ne. Moreče podnebje kmalu ubije telo in dušo. Erotični dražljaji, ki jih

kraljuje visoko na griču Namanula, »govori samo z bogom«.

In slednjič to strašno, živce ubijajoče umiranje. O tem zloglasnem novo-gvinejskem spominu sem čula že davno prej, preden sem dospela do otočja. Zle na-

Glavorez iz osrednje Gvineje z bojnim ščitom

tropsko podnebje prerado vzbuja, niso v nikaki zvezi z ljubeznijo.

Podoba je tudi, da tod ni mesta za družabne ambicije. V prejšnjih dneh Nemci niso puščali belih žensk na otoke, kar smatram za zelo pametno stvar iz raznih vidikov. Sedaj so prinesle ženske s seboj vse malenkosti in družabne zapreke, ki jih je skuhala civilizacija. Na ljudožrskem otoku Rabaulu žena navadnega uradnika nima dostopa na čaj k ženi državnega uradnika, koje odnosi z višjim upravnim osebjem se omejujejo le na poklone. Žena guvernerja pa, ki

povedi so me spremljale že od Diana do Sydneja. Že tam se je pol tucata domačinov zabavalo, pripovedujoč mi strašne stvari, ki me čakajo na tamošnjem otočju. Ko so minevali dnevi na otoku, sem začela uvidevati, da me ne bo napadla nobena večja bolezen. Čeprav nisem jemala velikih doz kinina, nisem čutila nikdar mrzlice. Tudi korale so predstavljale neprestano nevarnost za plavače. Majhna praska je lahko veljala ud, če ne celo življenje. In če so ti neznansko majhni organizmi zašli v uho, so lahko povzročili strašne bolečine.

Toda s časom sem začela verovati v novogvinejski »spomin«. Ves dan bije človeku po glavi neko zamolklo bobnenje in celo ponoči v spanju nima nikdar popolnega miru. Ta daljni vsiljivi in neopazni ritem uspava v možganih vse. Najprej sem si mislila, da je to le fantastičen videz, toda zator se je počasi spuščal, tako da nisem niti opazila, kje je stvarnost in kje so sanje. Postopoma sem tako tudi jaz zapadla v iluzijo, da je v teh razpaljenih, pekočih dnevih in milih nočeh le sedanost resnična. Če bodočnost skriva kake probleme, — maskee, Maskee je izraz otočanov, ki pomeni: »saj je vseeno«.

Od začetka so me še pisma, ki sem jih dobivala iz domovine, nekako vzdramila iz te letargije. Sčasoma so se mi pa zdela kot vesti z drugega sveta, ki so me

silila, da po nepotrebnem napenjam svoje možgane ob imenih in zvezah, ki se niso več tikale mene. Morala sem se truditi, da si priključim v spomin kako ime ali okoliščino, ki sta že davno izgubila zame vsako vrednost. V teh krajih, kamor kane le malo vesti iz velikega sveta, in ki so poleg tega za življenje tod brez vsakega pomena, se ne briga človek za svet in njegove dogodke.

Še nekaj časa po svojem povratku z Nove Gvineje se nisem zavedla opustošenja, ki ga je ta novogvinejska bolezen napravila v meni. Še vedno sem živela na otokih. Končno sem se le izkopala iz tega morečega pozabljenja, toda imela sem občutek, kot bi se izlečila težke duševne bolezni.

D A L J E

ŽENSKA KAZNILNICA V NEW YORKU

D o 35 minutah vožnje z nadzemsko železnico v New Yorku prispeš do Greenwicha, kraja, kjer se dviga nova ženska kaznilnica.

Na zunaj bi jo smatrali za običajen building. Nič obzidja, ničesar na tej veliki zgradbi z zidovi iz rdeče opeke, kar bi pozivalo pozornost ljudstva. A vendar so tu zaprte vse ženske, ki so se »pregrešile nad zakonom«, zlasti pa nad moralno, kajti odstotek prostitutk je velik.

Tu je pisarna, Velik, svetel in vesel prostor. Pokažemo naše dovolilnice. Majhen štrk in železna vrata se avtomatično odprejo.

Z nadstropja v nadstropje

Ker je ravnateljica odsotna, nas vodi miss Ruth E. Collinsova, »superintendentka«, skozi vseh enajst nadstropij tega poslopja.

Iz sosednega sodnega poslopja je dospel trop novih »klientek«, večinoma mladih žensk s pretirano oksigeniranimi lasmi. Najprvo jih povedejo v antropometrični oddelek, nato jih višja paznica usmeri proti prham. Ko so se osvežile in očistile, dobe hišni kroj: grobo, nebarvano obleko z rjavimi žarki, manj elegantno, nego je obleka, ki jo morajo ostaviti.

Pet dvigal, ki jih upravljajo jetnice, popelje novinke v razna nadstropja, kjer prevzamejo svoje celice.

Veliko drigalo dvigne tudi nas v trenu v enajsto nadstropje. Tam so »roof gardens«, vrtovi na strehah, kjer prebijejo jetnice svoje »proste« ure. Visoka in široka omrežja zabranjujejo vsak poskus samomora. »Roof gardens« so podobni velikim tičnicam.

Številne jetnice sedijo na klopih in ležalnih stoli. S tega visokega zrelišča lahko opazujejo mesto do Hudsona. Gramofon poje modno popevko, nekje igrajo partijo basket balla. Nekje drugje se vdaajo druge jetnice miniaturnemu golfu in nedaleč od tu igrajo partijo namiznega tenisa. »Ping pong« razveseljuje dve mladi zamorki.

Druge jetnice, ki nimajo nadarjenosti za sport, se zabavajo s cigaretami. Največja kazen, ki lahko doleti ameriško jetnico, je ta, da ji odvzamejo tobak. Čudovito je, koliko kadijo Američanke.

Od celice do jedilnih dvoran

Celice so svetle in čiste. Vsaka ima okno iz motnega, nelomljivega stekla. Jetnica ima na razpolago majhno, belo lakirano posteljo z žimnico, rjuho, blazino, pisano odejo in umivalnik s toplo in mrzlo vodo.

Večina jetnic je svoj »home« (domovanje) uredila prijazno: s cvetkami, slikami, preprogami, blazinami. Če bi ne bilo pred vrati železnih zapahov, bi mislili, da smo v kakšnem penzionatu.

Celo nadstropje je namenjeno bolnišnici, ki jo vodi zdravnica s tremi pomočnicami. Operacijska dvorana je vzor svoje vrste. Tudi zobni oddelek je ultramoderen. Spalnica je prostrana in vse postelje so z novim izumom napravljene tako, da omogočajo položiti bolnico v vseh položajih. Ženske s spolnimi boleznimi ležijo v posebnem oddelku.

Kokainomanke in morfinistke odpravijo s posebnimi metodami, nakar jih pošljejo v poljedelsko naselbino v Greycourt, 80 milj od New Yorka, kjer jih vprežejo v poljska dela. Velike socialne organiza-

cije se zavzamejo za ozdravljenko, čim izda zdravnik dovoljenje, da sme v svobodo.

Nadaljujoč naš obisk smo dospeli do pralnice, ki je opremljena z vsemi modernimi pripravami in napravami: kotli na paro, električni sušilniki, umivalni stroji, t. d. Tu vlada pazhica v črnem edina nastavljenka v zabavnem kroju. Podre-

se električnih šivalnih strojev. Tudi tu delajo jetnice za druge kazniine zavode v mestu.

Hiša ima svojo kantino, v kateri si dobro zapisane jetnice privoščijo lahko kakšen prilojšek. Do tri dolarje na teden lahko izdado za cigarete, tobak, vžigalice, slaščice, maslo, ameriški ali švicarski sir,

Nova ženska jetnišnica v NEW YORKU

jenih ji je 55 jetnic. Ne delajo samo za hišo, temveč za vse ječe v mestu. Na dan operejo do 6000 kosov.

Za nadstropje nižje so kuhinje, ki se bliskajo od čistoče s svojimi kotli na paro, električnimi ognjišči, stroji za vsa kuhinjska dela, baterijami jedilnega pribora. Jetnice kuhinjske pomočnice izgledajo zelo prijazno v svojih črnih oblekah s širokimi, belimi avbami. Kuhinjska višja paznica nam je pokazala pekarno, hladilnice, električne hladilnike in drugo. Jedilni list tega dne, ki je obešen na steno, naznanja: za zajtrk črno kavo ali čaj, pečeno meso, zelenjavo in krompir; za diner: sekano meso, krompirjev pire, čokoladni puting.

Zelo živahen obrat je tudi v nižjem nadstropju, kjer ropoče neprestano dvaj-

sadje, pisalne potrebščine, rižev puder, parfemirano milo, čipke.

Vsaka celična četrt ima svojo jedilnico in svojo dvorano za razvedrilo. Jedilnice imajo majhne mizice in lakirane stolice v zeleni barvi. Predstavljaš si, da si v slaščičarni.

Še kakšna malenkost

Kaj naj se povemo o tej ultramoderni jetnišnici? V kratkem dobi svoj kinematograf. V njeni gledališki dvorani, ki ima vrteči se oder, se vršijo tudi službe božje raznih veroizpovedi.

V govorilnici skrivnosti niso mogoče. Tudi obiski odvetnikov se vršijo v steklenih predelih v navzočnosti paznice. Odvetnikom je prepovedano govoriti tibo ali prožiti jetnicam kakoli v podpis brez dovoljenja ravnateljstva.

Vsa večja dela opravljajo črne jetnice, ki jih privedejo zjutraj iz kaznilnice »Tombs« in jih odpremijo proti koncu dopoldneva. Nemara je tako bolj previdno.

Jetnice vstajajo ob pol 7. zjutraj in le-

žejo ob 21. V celici imajo lahko luč do pol 23. V vsakem nadstropju je 48 celic. Hisa sprejme lahko okrog 500 jetnic s kaznimi do 3 let. Veljala je 5 milijonov dolarjev, 3 za stavbišče, 2 za zgradbo. E. T.

Č L O V E K I N D O M

EKONOMIČNA KURJAVA

Iz Ljubljane se da priti v Beograd na različne načine. Najpočasneje prideš peš, ker potrebuješ za približno 6,0 km dolgo pot nekako 20 dni. Z letalom pa si tamkaj v dobrih treh urah. Vmes leži potovanje po železnici z osebnim ali brzim vlakom. Komur ne gre za pot, ki jo uporablja marveč samo za stroške, bo moral nekoliko računati, kaj je cenejše. Če hočeš peš, moraš računati za 20 dni prehrano in prenočišče in če sešteješ vse zdatke, najdeš, da se na ta način potuje skoraj dražje kakor z letalom, ako še odračunaš, da si s tem prihraniš običajne izdatke za hrano in stanovanje. Napornosti takega potovanja seveda nikjer ne moreš vrniti v račun, ker se ne da izraziti v dinarjih. Najcenejše pride po računu potovanje z vlakom, in sicer z osebnim, lahko pa tudi z brzim za tistega, ki si je varen čas nekoliko dražje zaračunavati. Slednjič je glede prihranka časa še najekonomičnejše prevozno sredstvo letalo, ampak spet samo tedaj, če je v pravem času na razpolago.

Ze iz navedenih kratkih primerov vidimo, kako zelo težko je računati največjo ekonomičnost kadar gre za sorodne stvari gospodarske narave. Za primer pogledjmo še, kako je z najbolj ekonomičnim načinom kurjenja stanovanj: Komur ne manjka časa, lahko sam hodi v gozd nabirati drva, s katerimi bo kuril svoje sobe. Če nima gozda pred nosom, mu nemara čez dan ne bo preostajalo časa in bo moral že čez poletje po malem nabirati za zimo. Na deželi, kjer je krog hiše povsod dovolj prostora, se lahko nalože velike skladovnice drv na zalogo. Po mestih je pa marsikje po 30 ali 40 stanovalcem na razpolago tesno dvorišče nekaj kvadratnih metrov, tako da morajo spravljati kurivo v kleti. V tem primeru že zavzamejo drva preveč dragerega prostora in tudi z žaganjem in cepljenjem marsikje ne bo lahko, cepljena drva so pa že dosti dražja.

Po mestih je ceneje kuriti s premogom in koksom, ki vzameta tudi manj prostora in se lahko razdelita na več kupčkov. Za tistega, ki stanuje v višjih nadstropjih, je nerodno in zamudno spravljati premog iz kleti v stanovanje. Kdor počne ali ne more tega dela sam opravljati, mora nekoga najeti in plačati za to. Kar velja za premog, velja seveda tudi za penel.

Vsi ti nadležni stvari in dela s kurjavo nas reši kurjenje s plinom. Plin je sicer

sam po sebi nekaj dražji nego trdna goriva. Ako pa je kurjenje z njim res dražje ali cenejše, je odvisno od tega, kako pač kdo ocenjuje čas, prostor, enakomerno temperaturo in druge udobnosti, ki jih nudi plin. Prostor za spravljanje premoga, prenašanje premoga in odnašanje pepela ter umazanost, ki je s tem v zvezi, vse to pri kurjavi s plinom odpade. Vsekakor prostor se lahko hitreje segreje na primerno temperaturo in zrak v njem ostane zmerom čist. Moderne plinske peči se dajo prilagoditi vsakemu slogu pohištva, tako da se z njimi harmonija prostora le še poveča.

Pri nobenem drugem običajnem sistemu kurjave se ne da temperatura tako lepo regulirati kakor pri kurjavi na plin. Z vrtenjem zapirke se da jakost plamena poljubno spreminjati. Zapirke, spojene s temperaturnim regulatorjem, avtomatično vzdržujejo v prostoru temperaturo, ki si jo želimo. Nikoli ne bo v sobi prevroče, nikoli premrzlo in peči s takimi avtomatičnimi temperaturnimi regulatorji najekonomičnejše izrabljajo plin. Če upoštevamo vse te prednosti in udobnosti, pridemo do zaključka, da kurjava na plin ni mnogo dražja od drugih načinov in da je vredno preračunati, če ni povsod tam, kjer uvažajo plinarne res moderne tarife, plin še celo najbolj ekonomičen.

tnj.

NOV NAČIN, KAKO SE POKONCUJE BOROV PRELEC

Iznašel ga je prof. Dyk na visoki šoli za zaščito gozdov in za poljedelstvo v Brnu. Vodilo ga je dejstvo, da samice, ki so se pravkar izlegle iz zapredkov, razširjajo močan duh, ki privabi samce iz velikih daljav. Pri bubah z ženskimi metulji je zato treba, trdi učenjak, z dovajanjem umetne toplote doseči, da se zelo zgodaj izležejo, preden začno v prosti naravi bube dozorevati. Tako dobljene samice je nato treba obesiti v gozdovih v primernih kletkah. Samci prilete nato v velikih množinah in se polove v pripravljene pasti. Ko se potem tudi v prosti naravi porajajo samice, jih ostane zelo mnogo neoplojenih, ker je bilo prej že toliko samcev uničenih. Seveda ta način uničevanja ne velja za gozdove, ki jih je napadel borov prelec v velikem obsegu. Kjer se pa borov prelec še ni tako zelo razpasel, ta način pač pomaga, da se škodljivcev preveč ne razširi.

LEPO OBNAŠANJE

Ali ste se že kdaj opazovali, kako poslušate sogovornika? Ali posvečate vso svojo pozornost njegovemu pripovedovanju? Morda pa napravljate vtis, kakor da komaj čakate, kdaj preneha govoriti in da začnete pripovedovati vi?

Ali niste imeli že kdaj v očeh ali na licu oni usodni izraz, ki le prejasno kaže, da mislite med pripovedovanjem na vse nekaj drugega kakor pa na ono, kar vam pripoveduje sogovornik?

Proučite se in doženite, h kateri skupini spadate. Ali k prvi — izjemni, ali k drugi, ki obsega skoraj vse poslušalce? Če ste v kavarni, restavrantu ali v kakem drugem javnem prostoru, morate še posebno posvetiti pažnjo le svoji družbi.

NEKAJ ZA VSE

Modra barva pomirja rdeča draži.

Bolniki s sladkorno boleznijo izločijo vsak dan s sečjo lahko pol do 1 kg sladkorja.

Strah ustvarja infekcijskim boleznim ugodnejše pogoje, ker slab organizem in povečuje »dispozicijo« za obolenje.

Očesno jabolko ima premer 20 do 25 mm.

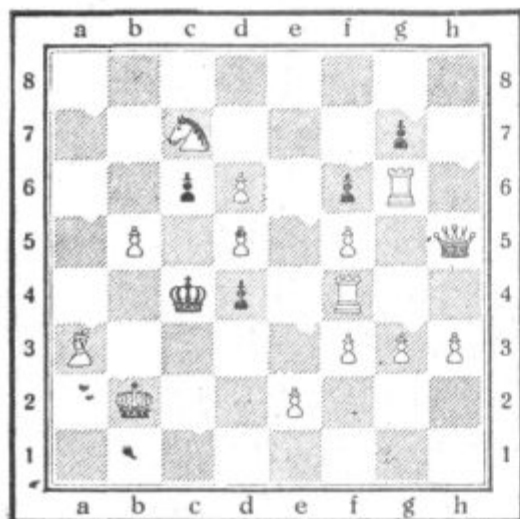
Otroška soba bi morala biti dostopna soncu, kajti brez sonca živi otrok prav tako težko kakor rastlina ali žival. Sončna svetloba ga dela veselega in mu vrhu tega uničuje škodljive klice bolj gotovo nego vsako desinfekcijsko sredstvo. Otroške sobe na severno stran so torej kvarjen nesmisel.

PROBLEM 56

Tretja nagrada na turnirju švedske šahovske zveze.

Mat v treh potezah.

Rešitev problema 55

Ta štiripotezna igra od kombinatorno zelo nadarjenega Herlina je po svojem slogu krepak protikomad k logično-strategični smeri nove nemške šole. Prične se z nedolžnim dvojnim šahom 1. Tf7-g7+, Kg8 : h8 (Kf8, 2. Db4+) in po smešnem spopadu 2. Db3-g8+, Sf6 : g8, 3. Tg7:h7+, Sg5 : h7 pride humoristična končnica 4. g6-g7 mat.

ZA MISLEČE GLAVE

št. 82

Kapitanov trik

Neko ameriško ladjo, na kateri je bilo od 30 mornarjev polovico belcev, polovico pa črncev, je zalotil vihar na odprtem morju. Morali so pripraviti reševalni čoln, v katerem pa je bilo prostora le za 16 mož. Kapitan bi rad rešil v prvi vrsti bele mornarje, vendar si ni upal odriniti črncev. Poslužil se je zaradi tega naslednjega trika. Razpostavil je mornarje v določenem redu v krog ter začel šteti tako, da je vsakega devetega moža izločil in ga poslal v čoln. Na ta način se mu je posrečilo, da je bil vsakičkrat, ko je obšel krog, deveti mož belec, ter je tako rešil vseh 15 belih mornarjev.

V kakšnem vrstnem redu je razpostavil mornarje pri štetju?

št. 83

Geometrični lik v eni potezi

Narišite kvadrat z obema diagonalama, potlej nad zgornjo in spodnjo stranico kvadrata enakokraka trikotnika in spojite slednje vrhova teh dveh trikotnikov z daljico. Poskusite narisati nastali geometrični lik v eni potezi, ne da bi po kateri črti dvakrat vlekli s pisalom.

št. 84

Zemljepisno vprašanje

Koliko vzporednikov (vključno ravnik) ima zemeljska krogla?

Rešitev k št. 80

(Poštni konji)

Kralj je naročil na poštni postaji 15 konj za izmeno

Rešitev k št. 81

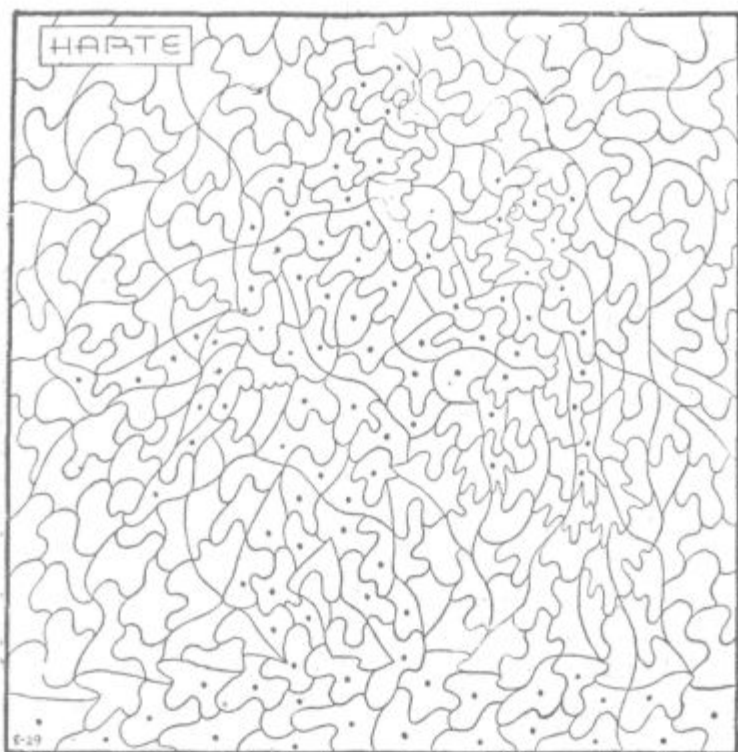
Sejkova oporoka

Ker je šejk dejal sinovoma: »Čigar velblod se bo zadnji vrnil iz svetega mesta, tistemu zapuščam vso svojo oblast in imetje,« sta sinova enostavno zamenjala velbloda in uprizorila hitrostopno tekmo. Zdaj je bilo namreč vsakemu ležeče na tem, da prvi predirja romarsko pot, če je hotel da bo njegov velblod zadnji. Na ta način sta najhitreje in brez goljufije izpolnila očetovo naročilo in zmagovalcev v tekmi je postal šejkov dedič.

Paula Henneberg: ZIMA V PARKU

RISARSKA UGANKA

»ZDAJ GRES PA Z MENOJ!«

Ni vam treba rezati očrtanih delcev. Vzemite svinčnik in zamažite prostorčke označene s pikami. Ko ste izčrtali vse prostorčke, dobite sliko. Poskušajte in če vam je uspelo, uganite, kaj ste narisali. Rešitev dobite prihodnjč z novo risarsko uganko.

REŠITEV RISARSKE UGANKE
V PREDZADNJI ŠTEVILKI

PRIGODA NEDELJSKEGA JAHČA

ANEKDOTE

Neizpolnjena želja

Neki zbiralec spominov po slavnih možeh je prosil nekoč ameriškega generala Shermana, naj mu pošlje svoj avtogram in koder las.

General mu je odgovoril:

— Žal, ne morem ustreči! Mož, ki je dajal moje avtograme, je ob službo pri meni: vojak, ki mi služi, je oblekast, tako da ne morem ugoditi vašima željama.

Nagrada

Ruskega generala in državnika grofa Fedorja Vasiljeviča Rostopčina (1765—1826), ki je dal l. 1812 zažgati Moskvo, da bi prišil Napoleonu za umik, so nekoč vprašali, zakaj ni knez.

— Tega je kriva huda zima v Rusiji.

— Kako to?

— Prav lahko. V Petrogradu so ponudili očetu knežji naslov ali topel kožuh iz sobolovine. Ker je bilo takrat zelo mrzlo, si je oče rajši izbral kožuh.